Suomen valvontaeläinlääkäriliitto ry:n asiantuntijalausunto hallituksen esityksestä eläintenpitokieltoa koskevan lainsäädännön muuttamiseksi

Viite: Lausuntopyyntö MmV, 9.9.2026

Suomen valvontaeläinlääkäriliitto ry (jäljempänä SVELL) kiittää maa- ja metsätalousvaliokuntaa lausuntopyynnöstä ja lausuu eläintenpitokieltoa koskevan lainsäädännön muuttamiseksi annetusta hallituksen esityksestä HE 130/2026 vp seuraavaa.

Yleiset kommentit

SVELL pitää ehdotettuja lakimuutoksia tarpeellisina. SVELL katsoo, että lakimuutokset heijastelevat yhteiskunnassa vallitsevia käsityksiä eläimille kuuluvasta arvosta.

SVELL kiinnittää kuitenkin huomiota erityisesti säädösehdotusten ja niiden tavoitteiden ristiriitaan siltä osin, kun kyse on eläinten hyvinvoinnista annetun lain (693/2023, eläinten hyvinvointilaki) 78 §:ään perustuvasta tarkastustoimivallasta. Lisäksi SVELL katsoo, että eläintenpitokiellon muuttamista ja kumoamista koskevan rikoslain (39/1889) 17 luvun 23 c §:n säännöskohtaiset perustelut ovat osittain puutteelliset.

SVELL toteaa myös, että hallituksen esityksessä on käsitelty kattavasti myös ulkomaista eläintenpitokieltoa koskevaa sääntelyä. Hallituksen esityksen mukaan useissa muissa Pohjoismaissa toimivaltainen viranomainen voi kieltää koiran pitämisen tai koirien kanssa tekemisissä olemisen sellaiselta henkilöltä, jonka koiran pitoa ei voida pitää turvallisena. SVELL pitää tällaista sääntelyä tarpeellisena myös Suomessa.

Yksityiskohtaiset kommentit

Eläinten hyvinvointilakiin perustuva tarkastustoimivalta

Kuten hallituksen esityksen nykytilaa koskevissa perusteluissa on todettu, voimassa oleva lainsäädäntö ei ainakaan selvällä tavalla mahdollista eläinten hyvinvointilain 78 §:ssä tarkoitetun tarkastuksen toimittamista kotirauhan piiriin kuuluvassa tilassa riippumatta siitä, epäilläänkö eläintenpitokiellon rikkomista. Eläintenpitokiellon rikkomista koskevien rikosten määrää ja eläintenpitokiellon noudattamisen valvontaa koskevien vaikutusten arvioinnin osalta on todettu,

että tarkastuksen suorittaminen olisi vastaisuudessa mahdollista eläintenpitokiellon noudattamisen valvonnassa.

Eläinten hyvinvointilain 78 §:ää ei kuitenkaan ehdoteta muutettavaksi, ja käsityksemme mukaan sääntely ei myöskään vastaisuudessa ainakaan selvällä tavalla mahdollistaisi eläinten hyvinvointilain 78 §:ssä tarkoitetun tarkastuksen toimittamista pysyväisluonteiseen asumiseen käytettävässä tilassa, vaikka olisi syytä epäillä, että eläintenpitokieltoa on rikottu.

Eläinten hyvinvointilain 78 §:n 6 momentin mukaan tarkastuksen saa tehdä pysyväisluonteiseen asumiseen käytettävässä tilassa vain silloin, jos se on välttämätöntä tarkastuksen kohteena olevien seikkojen selvittämiseksi ja on aihetta epäillä, että eläinten kohtelua, hoitoa tai pitopaikkaa koskevia eläinten hyvinvointisäädöksiä on olennaisella tai vakavalla tavalla rikottu tai rikotaan laissa rangaistavaksi säädetyllä tavalla. Säännöksen sanamuodon mukaan tarkastustoimivalta kiinnittyy siten nimenomaan epäilyyn eläinten hyvinvointisäädösten vastaisesta menettelystä. Eläinten hyvinvointisäädöksillä tarkoitetaan eläinten hyvinvointilain 5 §:n 1 momentin 8 kohdan mukaan eläinten hyvinvointilakia ja sen nojalla annettuja säännöksiä sekä Euroopan unionin suoraan sovellettavaa eläinten hyvinvointia koskevaa lainsäädäntöä. Eläintenpitokiellon aineellinen sisältö määritetään kuitenkin rikoslaissa, eikä eläinten hyvinvointilaissa. Eläinten hyvinvointilaki sisältää ainoastaan viittauksen rikoslain 17 luvun 23 §:ään. Käsittääksemme viittaus on puhtaasti informatiivinen, eikä sillä ole aineellista sisältöä.

Rikoslain 17 luvun 23 §:ssä tarkoitetun eläintenpitokiellon rikkomisessa ei siten käsityksemme mukaan ole kyse eläinten kohtelua, hoitoa tai pitopaikkaa koskevien eläinten hyvinvointisäädösten rikkomisesta, eikä yksinomaan eläintenpitokiellon rikkomista koskeva epäily olisi riittävä peruste tarkastuksen toimittamiselle kotirauhan piirissä. Näin ollen myös jatkossa jouduttaisiin arvioimaan sitä, onko syytä epäillä eläintenpitokiellon rikkomisen lisäksi eläinten hyvinvointia koskevien säännösten rikkomista olennaisella tai vakavalla tavalla taikka mainittujen säännösten rikkomista rangaistavaksi säädetyllä tavalla.

Lisäksi on syytä huomata, että toimivalta eläinten hyvinvointilain 78 §:ssä tarkoitetun tarkastuksen tekemiseen pysyväisluonteiseen asumiseen käytettävässä tilassa kytkeytyy epäilyyn eläimen kohtelua, hoitoa tai pitopaikkaa koskevan sääntelyn rikkomisesta. Eläintenpitokielto taas ulottuu myös eläimen omistamiseen.

Jotta sääntely mahdollistaisi riittävän selvällä tavalla eläinten hyvinvointilain 78 §:ssä tarkoitetun tarkastuksen toimittamisen myös pysyväisluonteiseen asumiseen käytettävässä tilassa, mainitun pykälän 6 momenttia tulisi muuttaa siten, että toimivalta tarkastuksen tekemiseen on momentissa mainittujen tilanteiden lisäksi myös silloin, jos on aihetta epäillä, että rikoslain 17 luvun 23 §:ssä tarkoitettua eläintenpitokieltoa on rikottu. Myös näissä tilanteissa kotirauhan piirissä suoritettavien tarkastusten yleisten edellytysten on luonnollisesti täytyttävä.

Käsityksemme mukaan ehdotettu sääntely mahdollistaa riittävän selvästi ainoastaan pakkokeinolain (806/2011) 8 luvun 2 §:ssä tarkoitetun kotietsinnän toimittamisen. Tällaisessa tilanteessa eläinlääkärit voivat lähinnä antaa asiantuntija-apua silloin, kun on kyse eläintenpitokiellon valvonnasta kotirauhan piirissä. SVELL pitää sinänsä selvänä, että poliisin ja

virkaeläinlääkärien yhteistyön tulee olla kiinteä osa eläintenpitokiellon valvontaa. Poliisin ja virkaeläinlääkärien yhteistyö mahdollistaa toisaalta pakkokeinolakiin perustuvien pakkokeinojen, kuten takavarikon, käytön eläintenpitokiellon valvonnassa, toisaalta eläinten hyvinvointia koskevan arvion tekemisen.

Eläintenpitokiellon muuttamisen ja kumoamisen edellytykset

Eläintenpitokiellon muuttamisesta ja kumoamisesta säädettäisiin rikoslain 17 luvun 23 c §:ssä. Eläintenpitokiellon muuttamista tai kumoamista koskevien säännöskohtaisten perustelujen mukaan eläintenpitokiellon muuttamiselle tai kumoamiselle merkityksellisen olosuhteiden muutoksen tulisi liittyä eläintenpitokiellolla suojattavan eläinten hyvinvoinnin turvaamisen kannalta merkityksellisiin tekijöihin. Olosuhteiden muuttumisen tulisi olla laadultaan sellaista, ettei vaaraa eläimiin kohdistuvan rikoksen uusimisesta tai eläinten hyvinvoinnin vahingoittamisesta voitaisi enää perustellusti katsoa olevan käsillä. Tätä yleistä periaatetta SVELL pitää asianmukaisena. Säännöskohtaisiin perusteluihin valittu esimerkki ei kuitenkaan SVELLin käsityksen mukaan ilmennä edellä mainittua perusperiaatetta.

Esimerkkinä tällaisesta olosuhteiden muuttumisesta on mainittu tilanne, jossa ammatillista eläintenpitoa harjoittava henkilö on tuomittu eläinsuojelurikoksesta ja määrätty tässä yhteydessä vain tuotantoeläimiä koskevaan eläintenpitokieltoon, ja henkilö ajaa harjoittamansa toiminnan pysyväisluonteisesti alas. Tällainen tilanne ei käsityksemme mukaan ole soveltuva esimerkki tilanteesta, joka itsessään puoltaisi eläintenpitokiellon muuttamista tai kumoamista. Aiemman elinkeinotoiminnan alasajaminen ei vielä osoita henkilön soveltuvuutta vastaamaan eläinten hyvinvoinnista esimerkiksi lomittajana.

Lisäksi eläintenpitokieltoon liittyy aina jonkinasteinen toiminnan alasajaminen jo pelkästään sen vuoksi, että eläintuotantoa on käytännössä mahdotonta jatkaa silloin, jos elinkeinonharjoittaja ei saa omistaa, pitää eikä hoitaa eläimiä eikä muuten vastata eläinten hyvinvoinnista. Tuomioistuimen on käytännössä erittäin vaikeaa arvioida sitä, missä tilanteissa kyse on pysyväisluonteisesta toiminnan alasajamisesta.

SVELL pitää selvänä, ettei väitettyä tai todistettua eläimistä luopumista tule ottaa huomioon arvioitaessa sitä, tuleeko henkilöä pitää soveltumattomana vastaamaan eläinten hyvinvoinnista. Siten eläimistä luopumista ei tule ottaa huomioon eläintenpitokiellon määräämättä jättämistä, kumoamista tai muuttamista puoltavana seikkana.

Lisätiedot

Lisätietoja tästä lausunnosta antaa yhdistyksen puheenjohtaja, lausunnot@svell.fi.

Suomen valvontaeläinlääkäriliitto ry:n puolesta,

Jan Mattila, puheenjohtaja